

Ернст РАЙХЕЛЬ,
*Надзвичайний і Повноважний Посол
Федеративної Республіки Німеччина в Україні
(2016–2019)*

ВІЗИТИ НІМЕЦЬКИХ ВИСОКОПОСАДОВЦІВ ДО УКРАЇНИ 2018 РОКУ – ПОТУЖНИЙ СИГНАЛ ПРО ПІДТРИМКУ УКРАЇНСЬКИХ РЕФОРМ ІЗ БОКУ НІМЕЧЧИНИ

У 2018 році виповнилося 100 років дипломатичним відносинам між Німеччиною та Україною. Нині Німеччина з гордістю називає себе одним із найнадійніших і найважливіших партнерів та друзів України. Однією з перших визнавши незалежність України 1991 року, Німеччина завжди – чи то в роки випробувань на початку української незалежності, чи то після Революції гідності 2014 року – оперативно надавала Україні всіляку необхідну допомогу. Завдяки співпраці у сфері технологій, фінансів і культури, а також взаємодії громадянського суспільства наших двох країн утворилася розгалужена мережа відносин на економічному, політичному й особистісному рівнях.

Справді, нині Україна – пріоритетний партнер Німеччини, від якої дістає довгострокову та ґрунтовну технічну й фінансову допомогу в галузі енергоефективності, економічного розвитку й інфраструктури, децентралізації та місцевого самоврядування, верховенства права та боротьби з корупцією, а також освіти, науки та засобів масової інформації. Від початку 2014 року Німеччина виділила 685 мільйонів євро на співпрацю зі сприяння розвитку, зокрема 218 мільйонів євро – на проекти гуманітарної допомоги. Німеччина й Україна налагодили міцні торговельні відносини: в Україні працює понад 1000 німецьких компаній, що робить Німеччину одним із найбільших інвесторів в українську економіку.

У 2018 році низка офіційних візитів на найвищому рівні вчергове продемонструвала потужну підтримку України з боку Німеччини.

1. Візит Президента Федеративної Республіки Німеччина Франка-Вальтера Штайнмаєра, 29–30 травня 2018 року

Дипломатичну естафету німецьких високопосадовців в Україні розпочав Президент Федеративної Республіки Німеччина Франк-Вальтер Штайнмаєр. І хоча це був його перший візит на посаді Президента, пан Штайнмаєр має багатий особистий досвід зв'язків з Україною за часів свого перебування на посаді Федерального міністра закордонних справ у 2013–2017 роках і чинного голови ОБСЄ 2016 року. Після Революції гідності 2014 року, за якою відбулася незаконна російська анексія Криму та почався збройний конфлікт на Донбасі, Штайнмаєр доклав величезних зусиль для забезпечення стабільності в країні. Під час численних візитів і переговорів, що іноді тривали всю ніч, він сприяв наданню негайної допомоги та проведенню перемовин між сторонами конфлікту на Донбасі, які відкрили шлях до створення Тристоронньої контактної групи в складі представників ОБСЄ, України та Російської Федерації. Головним посланням Штайнмаєра було: «Україна продовжує боротьбу за мир і процвітання, і Німеччина готова й надалі її підтримувати».

Дводенний візит Штайнмаєра перебігав за щільним графіком зустрічей на високому рівні. Протягом тривалої розмови з Президентом Порошенком двоє державних діячів обговорили питання, пов'язані зі збройним конфліктом на Донбасі. Вони погодилися, що потрібно активізувати діяльність у межах Нормандського формату (започаткованого в червні 2014 року за участю Франції, Німеччини, Росії та України), вивчити перспективи міжнародної миротворчої місії для Донбасу та звільнити українців, утримуваних у Криму та в Росії. Під час зустрічі з Прем'єр-міністром Гройсманом сторони обговорили зміцнення ділових відносин і перспективи подальших інвестицій. Обсяг торгівлі України з Німеччиною становить 6,6 мільярдів євро, поступаючись лише обсягу торгівлі з Китаєм; також Німеччина – один із п'яти найбільших інвесторів в Україні.

Для Штайнмаєра цей візит став також нагодою поспілкуватися з молодими українцями та заохотити контакти між представниками громадянського суспільства двох країн. Відвідавши середню школу з поглибленим вивченням німецької мови в районі Оболонь міста Києва, Штайнмаєр поговорив із німецькомовними учнями з усієї України. У світі небагато країн, де було б стільки охочих вивчати німецьку мову, як в Україні: понад 700 тисяч. Під час виступу в Києво-Могилянській академії Штайнмаєр пригадав події лютого 2014 року, які він пережив особисто, та закликав не втрачати того незламного, солідарного «громадянського духу», що так глибоко його вразив, і надалі боротися з корупцією й ізоляціоністським націоналізмом. «Важливо не допустити поразки ідеалів і досягнень Майдану», – сказав Штайнмаєр студентам, застерігши, що пасивність і бай-

дужість можуть бути головною перешкодою на шляху країни до миру та процвітання. Тому він закликав українське суспільство наполегливо впроваджувати реформи в країні, якими б важкими вони не здавались і на який би сильний опір не наражалися. «Ми, як справжні друзі, хочемо запропонувати вам усе, чим Німеччина може допомогти», – пообіцяв він.

Водночас погляд Штайнмаєра на німецько-українські відносини сягнув за межі подій 2014 року – до періоду ворожнечі та злодіянь, за який Німеччина має нести історичну відповідальність. Так, Штайнмаєр віддав шану загиблим у роки Другої світової війни, поклавши квіти до пам'ятника на могилі Невідомого солдата в Києві. А у Львові Штайнмаєр зустрівся з представниками єврейської громади біля меморіалу зруйнованої синагоги «Золота Роза». Цей меморіал, публічний простір в історичному центрі міста, створено в межах великого проекту Німецького товариства міжнародної співпраці (GIZ) з інтегрованого розвитку міст.

Франк-Вальтер Штайнмаєр, Президент Федеративної Республіки Німеччина під час візиту до Києва
Frank-Walter Steinmeier, President of the Federal Republic of Germany, during his visit to Kyiv

2. Візит Федерального міністра закордонних справ Гейко Мааса, 31 травня – 1 червня 2018 року

Через кілька годин після від'їзду Президента Штайнмаєра свій перший – із часу вступу на посаду Федерального міністра закордонних справ Німеччини – візит до України здійснив Гейко Маас. Пан Маас підтвердив готовність допомагати Україні, яку висловив Президент Штайнмаєр, та зосередився на конкретних заходах, що їх необхідно для цього вжити. Тоді як Штайнмаєр акцентував на необхідності проведення внутрішніх реформ для збереження здобутків Майдану, Маас окремо наголосив, що Німеччина не забула про збройний конфлікт, який усе ще точиться на лінії розмежування на Донбасі.

Тому Маас зустрівся з Президентом Порошенком для обговорення конкретних кроків зі сприяння миру. У зв'язку з цим Федеральний міністр повідомив, що за два тижні, 11 червня 2018 року, у Берліні буде проведено перше з 2016 року засідання в Нормандському форматі. Маас наголосив, що санкції проти Росії буде скасовано лише тоді, коли Росія співпрацюватиме у виконанні Мінських угод, які, на його тверде переконання, є єдиним способом забезпечити мирне врегулювання конфлікту.

Гейко Маас, Міністр закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина під час відвідування зони ООС
Heiko Maas, Minister for Foreign Affairs of the Federal Republic of Germany, during his visit to the Joint Forces Operation Area

Для Німеччини вкрай важливо припинити кровопролиття на європейських теренах. Саме тому Маас і його український колега Павло Клімкін здійснили поїздку в зону конфлікту, на передову: прилетівши до Маріуполя гелікоптером, міністри вирушили з патрулем Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в село Бердянське, розташоване лише в кількох кілометрах від лінії розмежування, де селяни розповіли їм про свої повсякденні труднощі та відчайдушну надію на мир. Пізніше міністри побачили колишнє курортне містечко Широкине, ущент зруйноване під час бойових

дій 2015 року. Гейко Маас був глибоко вражений масштабами руйнування й відчаю. «Ми не забудемо вас», – проголосив він. Він запевнив українців, що німецька громадськість, так само як і міжнародна спільнота, уважно стежить за подіями на Донбасі: «Ми солідарні з українським народом».

3. Візит Канцлерки Ангели Меркель, 1 листопада 2018 року

За останні п'ять років Канцлерка Меркель виявила неабияку особисту зацікавленість і відданість справі мирного врегулювання збройного конфлікту на Донбасі та підтримки зусиль українського народу з розбудови демократичнішої та заможнішої країни. Під її провідом Німеччина взяла на себе вирішальну роль у деескалації конфлікту на Донбасі та стабілізації макроекономічної ситуації в Україні. Так, Німецька консультативна група в Україні, створенню якої сприяла пані Меркель, невтомно допомагає в проведенні структурних реформ відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС. Канцлерка Меркель має всі підстави запевнити своїх українських партнерів, що Німеччина й далі надаватиме великого значення двостороннім відносинам.

Після традиційної зустрічі з хлібом і сіллю в аеропорту Борисполя, яку влаштував Київський міський голова Віталій Кличко, Канцлерку Меркель із військовими почестями прийняв у Маріїнському палаці Президент Порошенко.

Канцлерка Меркель вважає збройний конфлікт на Донбасі найбільшим викликом для безпеки Європи після закінчення холодної війни. Тому переговори з Президентом Порошенком було зосереджено на необхідності забезпечити поступ у виконанні Мінських угод. Меркель засвідчила твердий намір Німеччини продовжити санкції ЄС проти Росії через інертність Кремля та його очевидне небажання виконувати свої зобов'язання за Мін-

ськими угодами. У зв'язку з цим Меркель рішуче розкритикувала заплановані на 11 листопада 2018 року «вибори» в невідконтрольних уряди районах Донбасу.

Канцлерка Меркель нагадала, що через брак поступу в реалізуванні Мінських домовленостей дедалі гіршає гуманітарна ситуація для постраждалого цивільного населення на Сході України. І навіть у тих районах, де є можливість задовольнити основні потреби людей, треба покращити їхнє соціальне становище. Отже, Меркель пообіцяла, що Німеччина, яка вже надає найбільше гуманітарної допомоги Україні, виділить додаткові 85 мільйонів євро, зокрема на програми професійного навчання та забезпечення житлом для переселенців. Ба більше, українські військові, які дістали поранення на передовій, і надалі матимуть можливість лікуватись у німецьких шпиталях.

Меркель підтримала ідею, яку вже висували Штайнмаєр і Маас, – продовжити обговорення миротворчої місії ООН. Канцлерка наголосила, що така місія має діяти на всій території Східної України, разом із районами, які наразі не контролює уряд.

На зустрічі Меркель із Прем'єр-міністром Гройсманом було порушено питання переважно двосторонніх відносин і економічного розвитку. Канцлерка закликала свого українського колегу до активнішого та неухильного реалізування необхідних і вже погоджених реформ. Німеччина й надалі допомагатиме Україні в цьому складному процесі, зокрема подовживши мандат спеціального посланника Георга Мілбрардта, який із серпня 2017 року надає українському урядові консультації з питань децентралізації, належного врядування та реформи державної служби. Канцлерка також повідомила, що відповідно до Німецького плану дій для України Німеччина розширить співпрацю з Україною у сфері розвитку.

У щирій і відкритій дискусії з лідерами фракцій Верховної Ради Меркель відверто відповіла на занепокоєння українських парламентаріїв щодо спорудження газопроводу «Північний потік 2». Меркель надала обґрунтування цього транснаціонального економічного проєкту, запевнивши депутатів, що Німеччина вкрай зацікавлена, щоб Україна залишалася важливою країною транзиту газу.

Канцлерка Меркель ушанувала пам'ять загиблих під час Революції гідності, відвідавши меморіал «Небесної сотні» на Майдані Незалежності в Києві й висловивши в такий спосіб свою солідарність і захоплення боротьбою українців за свободу й демократію. Потім вона виступила перед студентами Національного університету імені Тараса Шевченка та під час подальшої дискусії відповіла на запитання про двосторонні відносини, про майбутнє політики в епоху дедалі потужнішого популізму та про власне політичне майбутнє. Як досвідчена лідерка, вона заохочувала молоду аудиторію завжди шукати правду й не спокушатися на популістські обіцянки.